

purificationis. Alii enim et plures erant dies purificationis pro partu filiae: quam illi. Ex hac questione pendet et resolvenda est alia questio, an sacrificia hic prescripta oblati sint pro prole, an tantum pro matre pariente, an pro matre et prole simul? Varie sic sum interpretatum et doctorum sententiae.

Multi censem hec sacrificia fuisse oblati in holocaustum et pro peccato tum matris, tum proli. Ita S. August. q. 40, Hugo, Rupert., hie Beda et Euthym. in Luce 2; Barradius lib. 10, c. 4, 5, 6, et S. Eligius hom. de Purificatione: licet enim per sacramentum circumcisio eius fuerit infans purgatus a peccato originali, tamen adhuc cum matre censebatur esse immundus legaliter; erat enim adhuc quasi unum cum matre. Unde cum matre per sacramentum hoc expiabatur et sanctificabatur magis, Deoque haec legali ceremonia conservabatur. Hunc sententiae facit id quod canit Ecclesia in respons. 5 et 5 primi nocturni in festo Purificationis: *Obtulerunt pro eo (puero Iesu) par turtrum aut duos pullos columbarum.* Verum probabiliter Jansen. c. 10 Concor. Toletus et Maldon. in Luce. 2, 22, et alii censem mulierem parentem haec obtulisse pro purificatione non proli, sed sibi solius: id enim disertè dicitur v. 7: *Offeret (sacerdos) illa coram Domino, et orabit pro eā (non pro eo, scilicet puerō), et sic mandubitur a profilio sanguinis sui.* Rursus v. ult.: *Orabitque pro eā sacerdos, et sic mandubitur.* Quare quod canitur in festo Purificationis: *Obtulerunt pro eo,* intellige indecretè et concomitante, q. d.: *Obtulerunt pro partu ejus,* sive quia eum Beata Maria peperit. Proles ergo non ergo hoc sacrificio, sed circumcisione purgabatur a peccato originali: deinde si erat primogenita, sistebatur Domino, et redimebat quinque sicles, ut patet Numer. 5, 17, collata cum Exodi 13, 15; quia lex redempcionis proli primogenita alia est ab haec legi purificationis: haec enim solam matrem puerperam spectat. Unde v. 7 dicitur: *Ista est lex parentis masculum ac feminam.*

Hinc sequitur → *pro filio sive pro filio referendum esse, non ad deferset, sed ad dies purificationis,* qui alii erant in partu filiae, puta 80, alii in partu filii, puta 40 explendi, antequā mater ad templum veniret, ibique se per sacrificia hic prescripta exparet. Id clarissimum Hebr. et Sept.

DEFERET AGNUM ANNICULUM IN HOLOCAUSTUM, ut gratias agat Deo, quod pericula partis evaserit, utique prolem cum agno in holocaustum offerat Deo, qui cam benedicat, eique agniam innocentiam tribuat et conservet.

ET PULLUS COLUMBA SIVE TURTURUM PRO PECCATO, puta pro immunitate et irregularitate legali in partu contracta, tollenda. Hec enim immunitudine vocatur *peccatum,* scilicet legale: presertim quia ipsa ex peccato originali orta vietitam in Adamo propaginem nostram clarè significat, inquit Isaychus et S. August. Sic immunitudine legalis contracta ex lepra vel menstruus vocatur *peccatum,* c. 14, 42; et c. 15, 50. Secundò, simul etiam haec offeret puerpera pro peccatis propriis dictis, si que in puerperio vel alias admisit. Appositi

conjugate et puerpera victimam purificatoria prescribitur turtrum aut columba: nam turtrum gemens symbolum est luctis et penitentie, nam, ut ait poeta:

Nec genere aerē cessabit turtrum ab ulno.

Sic genere non cesset penitentis donec purificetur Vox ergo turtris audita in terra nostra est vox Magdalene gemitus.

Rursus, *Physiologi,* inquit S. Hier. lib. 1 contra Joanninum, tradidit *hanc turtrum esse naturam, ut si parent periderit, alteri non jungatur, ut intelligentiam bigaminam etiam a multis avibus reprobari.* Christus tamen non reprobat secundas nuptias, sed eis preferit viduitatem et continentiam. Columba vero symbolum sunt castitatis et fidei conjugalis. Nam, ut ait Plinius lib. 10, 34, *pudicitia columba prima est, et neutri nota adulteria, tori fidem non violant, communemque servant dominum, imperiosos mares, subinde etiam iniquos ferunt.* Sic conjugatis pudicitia sit prima ut columbis, neutri nota sint adulteria, conjugij fidem communemque dominum servent, filios diligant, et in Dei lege erudiant; uxori viri imperium, etiamsi difficile sit, toleret. Tales tortures et columbae etiam apud genitiles fuerunt. Valeria rogata, cur defuncto Servio marito nollet denunziare? *Quia, inquit, Seruus meus licet aliis defunctis sit, apud me visit, vineatque semper.* Anna florens atate et formā, monita ab amicis, ut mortuo marito secundum acciperet, tum ob spem proli, tum ob amorem mutum, respondit: *Nullo pacto hoc factura sum.* Si enim bono viro nupsero, noli postulare timore nimbum: *sive verò malo, quae me caperet dementia ut post optimum talen admitterem?* Martia, Caetonia filia, rogata cur post mortem mariti nollet alteri nimbre, respondit: *Quia non facile invenio virum quem me magis velit quam meus;* et rursus: *Felix,* inquit, *ac pudica matrona non nubit nisi semel.* Eadem cum diutius lugere maritum, rogata *quem esset habitura diem tuncultus ultimum?* Respondit: *Quem et vita.* Recte Proprietatis, Epig. 15:

Exemplo juncta ibi sint in amore columba,
Masculus et totum femina conjugium.

Denuo S. Ambros. 5 Hexam. c. 19: *Hanc avem, inquit, Dei tix, velut castæ hostie, munus elegit: quæ cion Dominus presentaret oblatum est; quia scriptum est in lege Domini, ut darent pro turtrum, aut duos pullos columbarum.* *Hoc est enim verum Christi sacrificium, pudicitia corporalis, et gratia spiritualis: pudicitia ad turturem refertur, ad columbam gratia.*

Sed audi miram historiam, ex qua disces quam columba symbolum sit castitatis et pietatis. Rerum narrat Gregorius Turon. de Gloriâ Confes. cap. 34, et ex eo Baron. anno Christi 480. Fuit Arverni puella quedam religiosa atque devota Deo, que in rure commanens, quod ab urbe turbâ semota, liberis digna Deo laudem hostias exhibebat, quotidie leonis et orationibus insistebat. Factum est igitur ut migrans ab hoc mundo, ad basilicam oppidi, causa seplendi portaretur. Verum ubi levato fcretro corpus per viam ferrari posset, adveniens grex magnus columbarum super eam volare cepit, atque huc illuc volitando sequi-

quòd haec à proximis forebatur. Quà in basilicam de- latà, grex totus super tectum adiis ipsius visus est, consedisse: illaque sepultâ ad colos evolavere columbas. Unde non immerito Georgia nuncupata est, quo sic exercuit mentem culturâ spirituali, ut adepti virginitatis sexagesimi fructus prouentu, egrediens de seculo celestibus honoraret exequies inquit Gregorius. Refert Ado, et ex eo Baronius anno Christi 440, Julianum sanctam virginem et martyrem à Felice principe excaricatam, et tandem crucifixam, de cuius ore columba exivit et in celum evolavit. S. Gregorius lib. 4 Dialog. c. 10 de Spe abbate moriente ita scribit: *Omnes fratres ex ore ejus exisse columbam viderunt, quæ mox aperto tecto oratori egressa penetravit celum.* Cuius idcirco animal in columba specie apparuisse credendum est, ut omnipotens Deus ex huc ipsa specie ostenderet quian simplici corde ei vir ille serceret.

VERS. 7. — ET SI MUNDABUR A PROFILIO SAN- GUINIS SCI, puta immunitati legali quam contraxit ob fluxum sanguinis puerperii (est metonymia, vel catastrophes) ut deinceps sanctuarium eride, sacra tangere, offerre victimas alias, iisque vesci possit.

VERS. 8. — QUOD SI NON INVENIRER MANUS EIUS, NEC POTERIT OFFERERE AGNUM. Hebr.: *Si non inveniri manus ejus sufficientiam agni,* id est, pretium quod sufficiit ad emendum agnum (ita Chal. et Sept.), puta si sit pauperior, sumet duos turtrum vel duos pullos columbarum; unum in holocaustum, et alterum pro peccato. Divites ergo puerpera debent offerre agnum in holocaustum, et turture, vel pullum columbae pro peccato: pauperes verò tantum duos turtrum, vel duos pullos columbarum; unum in holocaustum, alterum pro peccato, ut fecit Beata Virgo et spiritu et censu pauper: licet ipsa id fecerit, non quia spiritu erat pauper, puta quia amans erat paupertatis, ut vult Abūnas, sed quia reverè censit erat pauper et indigens, talibus enim lex huc loquitur.

Moraliter disce hic quod ait S. Gregorius Nazianzen. orat. de S. baptismo: *Nihil, inquit, magni astimatur apud Deum, quod non pauper quoque donare possit.* Deus enim non tam donum quam donatis affectum poscit; et, ut ait S. Gregorius hom. 5 in Evangel., *ante oculos Dei nunquam est vacua manus à munere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil enim*

CAPUT XIII.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen et Aaron, et leur dicit :

2. *L'homme dans la peau ou dans la chair duquel il sera formé une diversité de couleur, ou une pustule, ou quelque chose de laid qui paraîsse la plaie de la lèpre, sera amené au prêtre Aaron, ou à quelqu'un de ses fils;*

3. *El s'il voit que la lèpre paraîsse sur la peau, que le poil ait changé de couleur et soit devenu blanc, que les endroits où la lèpre paraît soient plus enfoncés que la peau et que le reste de la chair, il déclarera que c'est la plaie de la lèpre, et le fera séparer de la compagnie des autres.*

4. *Que s'il paraît une blancheur luisante sur la peau, sans que cet endroit soit plus enfoncé que le reste de la chair, et que le poil soit de la couleur qu'il a toujours été, le prêtre le renfermera pendant sept jours;*

CHAPITRE XIII.

1. Le Seigneur parla encore à Moïse et à Aaron, et leur dit :

2. *L'homme dans la peau ou dans la chair duquel il sera formé une diversité de couleur, ou une pustule, ou quelque chose de laid qui paraîsse la plaie de la lèpre, sera amené au prêtre Aaron, ou à quelqu'un de ses fils;*

3. *El s'il voit que la lèpre paraîsse sur la peau, que le poil ait changé de couleur et soit devenu blanc, que les endroits où la lèpre paraît soient plus enfoncés que la peau et que le reste de la chair, il déclarera que c'est la plaie de la lèpre, et le fera séparer de la compagnie des autres.*

4. *Que s'il paraît une blancheur luisante sur la peau, sans que cet endroit soit plus enfoncé que le reste de la chair, et que le poil soit de la couleur qu'il a toujours été, le prêtre le renfermera pendant sept jours;*

54. Procipiet, et lavabunt id in quo lepra est, recludetque illud septem diebus alii.

55. Et cum viderit faciem quidem pristinam non reversam, nec tamen crevisse lepram, immundum iudicabit, et igne comburet, eò quod infusa sit in superficie vestimenti vel per totum lepra.

56. Si autem obscurior fuerit locus lepre, postquam vestis est lata, abrumpet eum, et à solido dividet.

57. Quod si ultra apparuerit in his locis que prius immaculata erant, lepra volatilis et vaga, debet igne comburi.

58. Si cessaverit, lavabit aqua ea quæ pura sunt secundum, et munda erunt.

59. Ista est lex lepræ vestimenti lanei et linei, staminis, atque subtegminis, omnisque supellecitis pellicex, quomodo mundari debeat, vel contami-

COMMENTARIUM.

Quaritur, quenam et qualis fuerit haec lepra Iudeorum. Dico primò, lepram hanc fuisse morbum, sive vitium scèp naturale, scèp etiam ex speciali Dei providentiæ Iudeis immissum, maximè ad puniendam graviora corum peccata; vel simonius, ob hanc enim Giezi ab Eliseo percussus est lepræ, 4 Reg. 5, 27; vel saerilegi, ob hoc enim Ozias rex usurpans sacerdotium, et volens adorare incensum, lepræ tactus est à Deo, 2 Paral. 6, 21. Vel homicidii, ob hoc enim David impetrator Joab occidens Abner lepram, 2 Reg. 5, 29. Vel murmuris et rebellionis, presertim contra sacerdotes: ita enim Maria, soror Mosis, murmurans contra Mosen correpta est lepræ, Num. 12, 10. Quæ de te illustris est locus Deut. 24, 8, ubi Deus dicitur comminatur lepram illi qui sacerdotibus obediunt nolunt. Observe, inquit, diligenter ne incurias plagam lepræ, sed (ut eam evites) facies quacumque docuerint te sacerdotiæ levitati generis, iuxta id quod precepit illi, et implo solliciti. Memento quæ fecerit Dominus Deus vester Marie. Lepra ergo haec sapè non tam fuit naturalis morbus, quia plaga divina, uti fuisit ostendam v. 47. Atque haec fuit causa cur Deus lepræ judicium et expiationem detulerit sacerdotibus, curque voluerit leprosos se sacerdotibus sistere et ostendere, ut ab eis lepræ vel mundati vel adhuc inquinati, pronuntiarentur. Nimis, ut cogenerant sacerdotibus se humiliare, contra quos superbiè se exercent, itaque superbie sua culpam et ponam hac humiliatione expirant. Ita Maria ergensa se contra Mosen percussa est lepræ, à quæ non nisi Mosis ope et precibus sanata est, Num. 12, 11. Fuit et alia causa, nimis quod leprosi in lege veteri erant quasi irregulares: erant enim immundi non tantum naturaliter, sed et legaliter, ita ut arcerentur non tantum convictu hominum, sed et templo ac sacris. Hanc autem irregularitatem tollere non poterat medicus, sed sacerdos. Ergo ut tolleretur, sacerdoti se sistere et supplicare debeat; qui eos ex-

54. Il ordonnera qu'on lave ce qui paraît infecté de lepre, et il le tiendra enfermé pendant sept autres jours.

55. Et voyant qu'il n'a point repris sa première couleur, quoique la lèpre ne se soit pas augmentée, il jugera que ce vêtement est impur, et il le brûlera dans le feu, *qui quon ne s'en serve plus*, parce que la lèpre s'est répandue sur la surface, on l'a même tout pénétré, et qu'elle pourrait se communiquer à celui qui s'en servirait.

56. Mais si, après que le vêtement aura été lavé, l'endroit de la lèpre est plus sombre, il le déchira et le séparera du reste.

57. Que si après cela il paraît encore une lèpre vague et volante dans les endroits qui étaient sans tache auparavant, le tout doit être brûlé.

58. Si ces taches s'en vont, on laverà une seconde fois avec l'eau ce qui est pur, et il sera purifié.

59. C'est là la loi touchant la lèpre d'un vêtement de laine ou de lin, de la chaîne ou de la traîne, et de tout ce qui est fait de peau, afin qu'on saache comment on doit le juger pur ou impur, et que vous comprenez par ces précautions que vous prendrez pour garantir votre corps de la plaie de la lèpre, celles que vous devez apporter pour préserver votre dame de la corruption du péché.

COMMENTARIUM. CAP. XIII.

discernatur. Pari modo, ait Cajetan., lepra haec Iudeorum fuit morbus, aut potius vitium in cœle magis quam carne residens, idque multiplex et varium, adeo que ipsa scabies haec vocatur lepra, si gravior sit, et communem simplicemque superet. Quare hanc lepram accuratè discutens, Franc. Valesius, medicus illustris lib. de sacrâ Philosoph. c. 19, censem per lepram hanc varia vita cutis et turpitudines externi corporis accipienda esse, quorum unum nascitur ex alio, idque ex redundantia punitate vel melancholia, per variam alterius intentionem aut remissionem. Unde putat ipse hoc v. 6 et 39 describit vitiliginem; v. 5 et 7 scabiem cum squamis, quæ lichen, seu impetigo dictur; v. 9 elephantiam vel ejus initium; v. 29 achorum; v. 38 alopeciam vel ophrysin, ut singularis verisimilius fusiōnē ex ipso dicantur: hinc

Dico quartò, lepræ hic non unum esse morbum, sed varius et multiplicem, non tantum specie, sed et genere differentem, adeoque analogice extendi ad vitia vestium et domorum. Haec enim lepræ quæ hoc capite describuntur, non tam morbi sunt quām deformitates seu putrescentiae quedam cutis, ex parte varie et multiplices. Unde non mirum est, si non tantum animatis sed et inanimatis convenient, precipue ubi à causâ aliquâ communis gigantum, et populariter grassantur: aer enim, quæ solis communis popularium morborum potest esse causa, tangit undique atque circumstat in anima, uti ut animata; licet diversimode afficiat, non tantum inanimata, sed et ipsa animata. Differentia enim est inter lepram hominis, bovis, ovis et suis. Est tamen omnium lepræ eadem analogie: haecque omnes lepræ sibi invicem affines sunt et propinquae, adeo ut mutuum sit contagium, et animata lepram inanimis afficer possint. Lepræ enim haec, ut dixi, non tanus quām corrosio, corruptio et putrescentia quedam est: nam putrescere omnia possunt, praeter ignem, agrotare autem sola viventa; hucusque Valesius cap. 19 et 20. Cui tanien addendum puto, lepram hanc Iudeorum non per omni similem fuisse lepram Graecorum, quæ vulgo à medicis lepra vocatur, et in eute resedit: sed potius eam medium quid fuisse inter lepram et elephantiam, atque non tantum cutem, sed et halitum, et consequenter interiora vitissim; id est enim v. 45 jubentur leprosi os tegere, ne halitus suus pravo aliis inficit. Licet enim haec lexe ceremonialis sit, tamen ipsa, uti et aliae, in naturâ et naturali hæc causâ fundata est. Rursus, eam scèp non tam naturalis fuisse, aut ex naturalibus causis ortam, quām à Deo specialiter Iudeis instar plague fuisse inflictam, ac proinde hujus lepræ physicas et medicas causas, ac symptomata per omnia à medicis jam assignari non posse, paulo ante ostendit et fusiō ostendam v. 47.

VERS. 2. — HOMO IN CUIUS CUTE ET CARNE ORTUS FERIT DIVERSUS COLOR, SIVE PUSTULA, AUT QUASI LUCENS QUIPPIAM, ID EST, PLAGA LEPRÆ. Sic et Chuld.; verum in Hebreis aliud est ordo, sic enim habent: *Cum fuerit tumor sive pustula, aut macula carnis adhucrens, quod noster verit: Diversus color, aut candicans*

quippiam, ut sit in carne ejus in plagam lepræ, id est, ut videatur esse lepra, vel lepræ suspicionem ingrat Septuag. vertunt ὡδὸν τυρπατος ἢ τυλαντος, cicutrix significatiois, vel lucens. Significationis, id est, significans esse lepram. Ita Isych. Nota: *τοις λυκησις*, scilicet, ut videantur esse quasi fulgentes furfures, aut squamae; nam haec possunt esse initia vitii abeuntis in malignum, et in aliquod lepræ genus, inquit Valesius.

ADPUGCETUR AD AARON SACERDOTEM. Quia sacerdotis est judicare an quis aptus, id est, mundus sit, ut ei licet ingredi sanctuarium; an immundus et ineptus, ut ab eo arendus sit; ac consequenter ejus est judicare de leprâ, et an qualis sit. Secundò, quia sacerdotes veteres judicantes inter lepram et lepram, typus erant sacerdotum legis nova, quibus communicata est à Christo potestas ligandi et solvendi peccatores. Ita S. Hieron. in c. 16 Matth., et Clurus, lib. 3 de Sacerdoti.

VERS. 3. — QUI CUM VIDERIT LEPRAM IN CUTE, ET PILOS IN ALBUM MUTATOS COLOREM. Albor enim pilorum carnis, ex quâ nascentur; corruptionem et vitium arguit. Nam lepra, ait S. Cyril. l. 15 de Adorat. fol. 509, fit ex eo quid caro emoriatur; excavatur enim ictus illici absumptâ cute, et in profundum semper serpens; quo fit ut pilos, qui in illis partibus exuritur, languescens exalbescat, ac velut stirps una cum subiectâ terra corrumpatur. Est haec prima lepræ species illa quæ à medicis, inquit Valesius supra, vocatur lichen, vel impetigo, vel lepra volatilis, quia serpit et quasi volat per partes; ab Arabibus vocatur burras, vel albarras, album, giganturque ex pinitâ salâ vel melancholia. Ejus duo hic dantur signa: primum, pilos qui ex leprosa cute nascentur, in album colorem mutati; secundum, ipsam lepram humiliorem esse reliqua cute, quorum causam hanc dat Valesius: *Cum enim, ait, lichenes illi maligi à salâ pinitâ nascentur, vel solâ, vel mixta cum atrâ bile, necesse est, ubi partis temporis admodum labefactata est, et in ipsius extremitatē naturam velut mutata, saltum admodum esse cutem, et proinde siccam et contractam, ac reliqua cute, quæ sana est, humiliorem. Rursus: Cum orta consentiant illi ex quibus oriuntur, ubi cutis ob pituitam ita erit facta candida, ut ipsam substantiæ modum mutariet in candidiorem, pilos quoque ex sene nascentes candidos reddet.*

IPSAMQUE SPECIEM LEPRÆ. Hebr. aspectum plague, id est, apparentem speciem lepræ. Vide can. 50.

HUMILIOREM. Lepra enim et cutem et carnem exedit.

EL AD ARBITRIUM EJUS SEPARABITUR. Heb. et inspiciet eum sacerdos, et pollutum judicabit eum, ac consequenter separandum et emitendum extra casta. Describuntur hoc cap. nota quibus discerni possit qui lepræ gravi, qui levi infecti sint; qui faciliter curari possint, qui sint incurables; ut qui simplici tantum scabiei deprehenderentur labore, mundi judicati dimitterentur, quos spes esset fore ut mandantur, recluderentur; qui verò videbantur desperata

tus sit, nam regio illa lepræ percussa est, et filius Chararius graviter agrotare coepit, ut solo spiritu palparet. Quare pater misit vota et dona ad S. Martinum, ejusque fidem orthodoxam amplexus est: inde filius ejus sanatus est, et plaga lepræ cessavit; ne unquam usque nunc, inquit Gregor., lepræ morbus super aliquem apparuit.

Lepra ergo in capite est error circa divinitatem Christi; lepra in barba est blasphemia in humanitatem Christi, ejusque Apostolus aut Propheta: per barbam enim homines perfecti significantur, qui Christo capiti coherent quasi barba, ejusque influxum proxime suscipunt; de quo dicitur: *Sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron.* Capillus flavus et solito subtilis, est superba exortatio et suu fiducia: sicut niger est humilitas et obedientia; humilior carne locus est erroneus articulus, qui veritate Ecclesie longe est inferior. Si eatis et locus equalis sit, radens est, id est, ei subtrahenda est facultas disputandi, ne infirmo adhuc ingenio tanta mysteria discutere presumat, agnita jam veritate Ecclesie, in qua conquiscere, et cui suum iudicium subdere debet. Locus autem macule radi prohibetur, ut erroris sui memoria homini relinquatur. Ita Radulphus et Iosyphus.

Rursus lepra in capite, est arrogancia in mente: hec enim est origo heres. *Septempliciter*, inquit sanctus Bernard., serm. 5 de Resurrectione. Dom., occupavit nos lepra superbie; primum, in proprietate possessionum; secundum, in gloria vestium; tertio, in voluptate corporum; in ore quoque dupliciter, similliter et in corde; in ore, quarto, cum in adversis murmuramus, et quinto, cum in prosperis arroganter commendamus: in corde, sexto, propria voluntate; et septimo, proprium consilium et iudicium, quod est patet heresis. Porro hec lepra maximè viles et abjectos invadit, cum ad dignitates et fastigia eruchuntur, ut experientia docet. *Comptum habeat humillimos quoque, maximè ubi alta accesserunt, superbia atque ambitione inmodicos esse.* Hinc C. Marius patrum memoriā, hinc Diocletianus nostrā, communem habitum supergressi sunt, dum animus potuisse expers, tanquam inedita refect, insatiabilis est, inquit Aurelius Victor de Caesar. Praecellare S. August. de Catechiz. rudit.: Magna, inquit, miseria est, superbus homo; sed major misericordia est humilius Deus. Et I. 14 de Civit.: *Audeo*, ait, dicere, superbis utile esse cadere in aliquod apertum et manifestum peccatum unde sibi dispiceant, qui jam sibi placendo cedentur; salubriss enim Petrus sibi displicuit quando flevit, quād sibi placuit quando præsumpsit. Hinc ait Psaltes: *Impie facies eorum ignominia, et querenter nomen tuum, Domine.* Et S. Bern. in epist.: *Humilitas, ait, homines similes angelis facit, et superbia ex angelis demones facit: ut et evidenter ostendam, ipsa omnium peccatorum iniuria, finis et causa: quia non solum peccatum est ipsa superbia, sed etiam nullum peccatum potest, aut potest, aut poterit esse sine superbia.*

Vers. 35.—RADETUR, ut clarius apparet post se-
pem dies an serperit lepra.

VERS. 39.—VIR SIVE MULIER, IN CUJUS CUTE CAN-
DOR APPARUERIT. Describitur hic vitiligo, id est, macula simplex coloris candidi lucentis in cute, quae non est lepra. Unde heb. vocatur *bohac*, id est, lentigo vel vitiligo in cute germanas.

VERS. 40 et 41.—VIR DE CUJUS CAPITE CAPILLA FLUUNT, CALVUS ET MUNDUS EST: ET SI A FRONTE CE-
CIDERINT PILI, RECALVASTER ET MUNDUS EST. Recal-
vaster hic dicitur in cuius versu frontem capilli fluunt:
cateus, cui toto capite; ita ut supernè totus de pilis distinguitur et vocant Chald. et Sept.

VERS. 42 et 45.—SI AUTEM IN CALVITO, SIVE IN
RECALVATIONE, ALBUS VEL RUFUS COLOR REFLUXIT EXOR-
TUS, ET HOC SACERDOTIS VIDERIT, CONDENNABIT EUM
HAUD DUBIE LEPRE. Haec enim macula alba vel rufa,
significant malignos succos, qui corruptum radices
capillorum, et tales subinde sunt in maligna alopecia,
sive ophiasi, id est, profluvio capillorum, ex abun-
dantia pitiue, vel melancholia. Unde maligna haec
alopecia inter species lepræ numeratur. Ita Valesius.
Est haec sexta species lepræ, quae scilicet est in
calvito.

Tropol. capilli terrenam substantiam significant. Calvus ergo est, qui eam omnino dat pauperibus; recalvaster, qui eam retinet non ad voluptatem, sed ad necessitatem: in his color albus, id est, cupido glorie: vel rubeus, id est, crudelitas rapinorum, ori-
ori possunt: haec enim lepra oritur ex ipsis virtuti-
bus, sicuti precedentibus ex viis. Ita Radulphus.

VERS. 44.—QUICUMQUE ERGO MACULATUM FUEIT
LEPRA. Quinque res hic præcipiuntur leproso, ut illi
quasi signis dignoscatur, aliquid eum cavere possint,
ne ab eo inficiantur. Primum habebit vestimenta dissuta;
secundum, caput nudum; tertio, oves contextum;
quartio, contaminatum ac sordidum se clamabit; quintū,
situs habitat extra cœstra.

Nota. Quedam horum præcipiuntur propter
leprosum, quedam propter alios; quedam propter
utrosque. Propter leprosum, ut habeat ves-
timenta dissoluta, nudum rasumque caput; ut scilicet
hac ratione expirant putidi corporis et capi-
tū vapores. Propter alios, ut habeat os tectum,
et clamat se leprosum: nulla enim re magis inficere
potest homo immundus, quam anhelitu et expiratio-
ne que per os agitur. Propter utrosque, ut habitet
extra cœstra, solus scilicet, ne alii noceat; atque
in libero aere, ut et recreetur et sensim curetur.

VERS. 45.—HABEBIT VESTIMENTA DISSUTA. Hinc
Abulensis censet, Judgeorum vestes olim fuisse undique
consutus, ita ut eas induerent injecto desuper
caput capito, eo modo quo byacinthianam tunica
cum inducat pontifex, Exodi 28, v. 52; ideò enim
leproso assignatur hic vestis dissuta, quia sani habent
consutas. Sed hac ratio non concludit: poterant
enim sani habere vestes consutæ à lateribus, sed
in pectore apertas, et nodis, uncinis, vel ligulis ad-
strictas; leprosi vero variis in locis et lateribus eas
dissuere debentur.

CAPUT NUDUM. Hinc censet Abul. Judeos teo capite incessuisse etiam in templo, itaque orasse (unde et pontifex in templo caput cedari tegebatur), ut capite tecto significarent suum timorem et subjectionem legis, legique quasi pilo se caput subjecere et involvere debere. E contrario in lege nova nudamus capita, in signum libertatis christiana. Unde Paulus 1 Cor. 4, 4: *Onnis vir, ait, orans velato capite, deturpat caput suum.*

OS VESTE CONTEXTUM. Chald. verit, os ejus in-
volvetur panno sicut lugens, non quando est solus,
sed quando appropinquat alii, quos halitus in-
ficer possit, tuncque, non aliis, faciet id quod sequi-
tur:

SORDIDUM SE CLAMARI. Abulensis putat non juberi,
ut clamet voce, sed signis quatuor jam datis. Verum
hoc non est propriè clamare. Under Chald. disertè ver-
tit, clamabit: *Non contuminemini, neque immuni sitis.*

VERS. 46.—SOLUS HABITAT EXTRA CASTRA, in
deserto, et extra urbes in Iudea; intelligo nisi sit per-
sona validè eminens. Dom. Ozias lepræ percussus, permissus
est, utpote rex, habitate in domo liberâ seorsim, 4
Reg. 15, 5; erat enim haec domus ejus planè separata
a populo, ut dicitur 2 Paral. 26, 21. Unde perin-
derat ac si extra urbem habitatæ. Quoniam S.
Chrys. hom. 4 et 5 in cap. 6 Isaiae, docet Judeos
peccasse, quid reverit regalem dignitatem, regem
Oziam procul extra urbem non exploraret: idèoque
Deum illis subtraxisse prophetiam et prophetas usque
ad mortem Ozia; tum enim ceperit prophetam Isaías,
nam in anno quo mortuus est Ozias, vidit Isaías il-
lam illum illustram visionem quam describit c. 6, ut patet
ibidem v. 4. Sed de hac re in Isaia dicendum.

Hinc patet falsum esse quod scribit Manethon et
alii gentium historici, teste Josepho lib. 5 Antiq. et
lib. 7 Belli. Hebreos fuisse colubrum scabiolorum
ac leprorū, quos proinde Egypto pulsos Moses
duxerit in Chanaan, precipiens eis ut peregrini non
communicaret, ut videlicet cädem de causâ Chan-
aneis invisi fierent. Si enim ipsi fuissent tantum col-
ubries leprorū, quomodo Deus jussisset eis lepro-
sos a convictu suo separare?

Volut Deus leprosus extra cœstra degere, tun
ne alias infierent, tun ut in hac solitudine ab omnibus
destituti disserent ad Deum recurrere, eique dicerent:
Tibi derelictus es pauper, orphano tu eris adiutor. Di-
citur hoc sanctui illi abbas in eremo, ut, et legi-
mus in Vitia Patrum, cum sexaginta annos fuisse le-
prosus, atque affterer ei à quadam pecunia quæ
se sustentaret, cum rejeicit, dicens: *Tu post 60 an-
nos venis aufere nutritorem meum? Ecce tantum tem-
poris habens in infirmitate mediñi indigui, Deo tribuente
et pascente me.* Atque hinc fortè factum est, ut lepro-
si etiam divites sint, pane non proprio, sed men-
dicato vivant, tunque minime lepræ suā cruentur (si
verum est quod ipsiēt assentunt). Est enim panis
emendicatus panis Dei et angelorum (ut ait S. Fran-
ciscus) instigantium eleemosynarios ad eum dandum,
et pauperes ad petendum.

Tropolog. Radulph.: Corpus leprosorum dis-
cooperit, cum eorum iniqtitas revelatur; caput
inundatur, cum perversitas illorum origo et radix
exponitur; contaminatos se clamant, eis non suā
confessione, utpote perfinares, certè operum suorum
confessione; ora eis clauduntur, dum omnibus con-
fabulationem eorum excrentibus propagandi vene-
facultas subtrahitur. Hac omnibus peccatis, sed maxi-
mè heresi convenienti. Unus enim Lutherus, unus
Calvins, quia non fuit separatus, nonne multa regna
sua lepræ et heresi infecti? Sic fornicator, sic ebrios,
suam lepram et vitium illi quibuscum versatur
afficit. Qui tegeter picem, inquinabitur ab eis; et qui
communicaverit superbo, induet superbum, inquit Eccliesiast. c. 15, et: *Qui cum sapientibus graditur, sa-
piens erit; amicus stolidorum, similis officietur.* Audi
insigne Seneca consilium epist. 104: *Si vis, inquit,
vitium eris, longè à vitiorum exemplis recedendum est.* Item: *Herediti tibi tumor, quandiu cum superbo con-
versaberis; herediti aeraria, quandiu avaro convix-
eris; incedent libidines tuas adulterorum sodalitia. Cum
Catonibus vice, cum Socrate, cum Zenone versare.*

VERS. 47.—VESTIS LANEÆ SIVE LINEÆ QUE LEPRAM
HABUERIT. Est haec septima lepra species, sed ana-
loga, scilicet lepra vestis vel dominus, de qua ē.
seq. v. 53.

Queres quenam haec fuerit lepra, et unde orta?
— Respondet Vales., lepram morbum contagiosum
esse, non minus quam pestem: sicut ergo videmus
pestis semina solere adhaerere vestibus, cibiculis,
domibus, poculis, lanceibus (per hanc enim omnia ac-
cede fieri infectionem), ita constat et lepram posse
adhaerere vesti domui, esseque posse domum et ve-
stem ut pestilentem, ita et lepram. Rursum, si-
gnum aut vestis fit pestilen, ita et leprosa altero
diutorum modorum. Primò, ex aeris infectione et
corruptione: sicut enim vestes contrahant tineam
ex acre, ubi siti sunt obiecte et non ventilantur,
ita et pestem et lepram. Pari modo videmus vestes,
ligna, parietes, flante austro putrescere, flante verbo
aqüiloni à putredine liberari: eaque de causâ mu-
liores soleat ad flamenta aqüilonem vestes suspensas
distendere, ut incorrupta serventur. Secundò, ex
contactu vel contagio leprosi: omnis autem contagio
vel fit anhelitu, vel exhalatione et evaporatione vapo-
rum putridorum, que fit per poros totius corporis,
maxime per sudorem. Si videmus speculum à muliere
menstruata infelix sanguineo colore, eò quod ab ocu-
lis ejus exeat spiritus quidam, et cum iis humida-
tates temes sanguineas, quæ in speculo condensantur,
ut appareat in eo sanguineus color. Hisce ergo
modis leprosi inficere possunt vestes et domos, eis-
que lepram afflare. Unde expedit eis et vestes et
domos mutare, versarique in aere puro et libero; li-
cet enim res animatae diverse sint natura et temperie
ab inaniis, tamen ob communem naturam, quæ
utraque putredini sunt obnoxia, possunt sibi invi-
communicare et affricare potentes non omni-
ni similes, sed analogas, puta qualitates aliquas

corrosivas, aut putrefactivas, que sicut hominem, ita et vestem ac domum exadant et corruptant. Quare ad omnia cutis vitia servanda optimum medium est, ait Ihesus, ut vestibus novis, mundissimis aut lotis crebro, usque adeo ut, sola munditas satis esse soleat ad curationem: hinc capite sequenti iterata loatio prescribitur in purificatione leprosi, v. 8 et 9. Sicut est contrario quod sordidus et putrefactus jam vestibus utuntur, raro sunt liberi a scabie, prurigine, pediculis: nimis potest nisi vestis a cate, ita cutis a veste infectionem recipere, et utrumque seorsim putrescere; et ambo sordida cum sunt, computrefacient se mutuo. Denique in vestibus lanis aut pelliculis, peculiaris quedam est causa, ob morbos animalium, ex quibus lana aut pelles detracte sunt; nam scitum est illud, vestes ex lana morticinorum, pediculos facere: pari modo et alias morborum infections efficiunt.

Secondo, melius alii cum Theodor. quast. 17 alter de hac leprosi sentiunt, scilicet Deum olim, dum peccarent Iudei, lepram hanc infidem vestem habuerint, aut dominis coruam, ut per eam possessores ad sanitatem mentis revocaret; itaque lepram hanc non tam naturalem fuisse, quam plagam a Deo immissam. Videntur ergo lepra hec fuisse sinea, vel qualitas quedam corrosiva (qualis est in sale, nitro, vitriolo, que et vestes et stannum et ferrum excedunt et perforant) vel corruptiva, caque prosperans, vestibus et dominis Iudeorum a Deo vel per se, vel per causas secundas infecta, id est, videtur Iudea, et Iudeis fuisse penitentia propria, genitus ferè incognita. Id ita esse probatur, primò, quia jam nullum novum lepram in donib[us] sui vestibus: nec enim dominus et vestes naturaliter leprā infici solent, adeòque leprae non sunt capaces. Secundò, quia experimur jam lepram que est in leprosi, non diffundere se in ejus vestes et domum; atque enim omnes leprorums vestes essent leprā infecta, arrosa et putrefacta, cuius contrarium videamus. Tertiò, postis non inheret nec infect vestem aut dominum, ita ut eam interferat, consumat, ut interiorum hominem, sed vesti et domui tantum adhaeret, eamque reddit homini pestilentem; ita ut homo ex ea vapores pestilentes, qui ei adhaerent, contractat, peste infectatur et consumatur; ergo pariter lepra non inheret, sed adhaeret tantum vesti aut domui, ne eam faciat leproram, sed hominum tantum lepram afflare potest; olim autem lepra inheret domui et vesti, eamque verò leproram faciebat: alia ergo ratione dominus dicebat tunc pestilens, alia leprosa; pestilens enim dicebat causaliter, leprosa vero formulariter. Quartò, quia cap. seq. v. 34, hæc lepra domorum vocatur *plaga*, scilicet a Deo immissa: hoc enim expressè significant ibi Hebrei, que sic habent, si dolo (scilicet ego Deus) *plagam lepram*. Domine, licet jam cariem in lignis, calce et lapidibus experiamur, nullam tamen jam in his lepram agnoscimus talen, que etiam novos solidosque lapides invadat, erodat et absumat, ut faciebat hæc lepra Iudeorum, ut patet cap. seq. v. 44, ubi jubentur omnes

lapides lepræ infecti ex domo eximi, et novi substituti, qui si postea lepræ infecti inventantur, jubetur dominus diri.

Unde haec novorum lapidum infectio? — Utique non afflictione veterum, qui jam circumfera sublati sunt; ergo à Deo et à vindictâ divinità; ergo lepra haec non tam naturalis fuit quam opus et plaga Dei; fateor tamen Deum in hæc plágâ infligendâ ut potuisse (more suo) causis secundis, puta aere corrupto, leprosi contactu, et similibus, ut explicitu paulo ante Ihesus: sed ita, ut hæc omnia vim propriam et adequatam gignendi lepram in vestibus et dominibus non haberint, nisi singulariter cuncturrente et inopinante Deo. Loquor de leprâ propriâ et perfectâ; nam si lepram tantum intelligas tineam aliquam vestum vel cætum lignorum et lapidum, scimus huc ex solis naturalibus causis provenire posse: atque hæc ipsa lepra hic quoque intelligitur, eratque secundum notam et signum hæc prescripta dijudicanda. Magis tamen de leprâ perfectâ, et à Deo immissa hæc loquitur Scriptura, ut dicit.

Tropologicè, leprosa vestis, id est, liber et scripturæ, est comburendâ et exterminanda; ita Radulph. Secundò, generalius ac pulchritudine idem Radulph., vestis nostra sunt opera justitiae, de quibus dicitur psal. 151, 9: *Sacerdos tuus induit te justitiam, quibus anima et honestam foris comparat famam*; et intus coram Deo fovet conscientiam: estique duplex, linea, id est, spiritualis, ut sunt meditatio, oratio, lectio; et linea, id est, corporalis, ut sunt opera misericordie. Vestis nostra stamen (de quo v. ultima et v. 35 juxta Septuag.) est intentus, quo stat eum ad Deum et celestia dirigunt. Subiectum est operum instantia, quibus sub hac intentione diversi temporibus insulatur: hæc quippe more subtilissimi diversa subinde petit latera, nunc in dextram contemplationis, nunc verò in actionis sinistram se transferens. Pelvis est carnis mortificationis. In his omnibus potest oriiri lepra alba, id est, inanis gloria; vel rufa, id est, maliitia inuidia.

Denique lepra carnis est libido et gula; hujus remedium est meditatio mortis et inferni, ut cogite homo illud S. Augustini tract. de Honestate mulier. ex 3: *Cito protervit quod defectat, et permanet sine fine quod cruciat*. Lepra vestis est vestum splendor et luxus: nam in vestibus querendus est color, non color; necessitas, non pretium; utilitas, non subtilitas; remedium est cogitare ornatum hominum esse mores bonos, et modestiam vestitum. Unde Clemens Alex. ex Cœlio lib. 2, 10, basco virtutis et viti plingit imagines: virtute facit simpliciter stansen; candida veste induitum et pura, sola verecundia ornatum. Improbabilitatem contra pingit: superflua et varia vestes induitam, atque alieno colore exultantem. Tertio, ait Clemens, Spartanus, qui solis meretricibus floridas vestes, et aureum mundum gestare permisere, à profici mulieribus ornatis studiorum aurib[us]; quod solis meretricibus concederent se ornare. Lepra domus, sunt filiorum et famularum pravi mores: hi à patre familiâ disciplinâ

est, p[er]severantie in peccato moechie; hæc enim est lepra.

Verum hinc tantum colligi potest, mecum non esse recipiendum quādū appareat in eo lepra, id est, moechia. Si enim hæc per resipicentiam tollatur, jam amplius in eo non erit lepra comburenda, sed pemotientia puritas ab Ecclesiâ amplectenda.

Vers. 59. — QUOMODO MUNDARI DEBEAT VEL CONTAMINARI, id est, quomodo censeri et judicari debet mundia, vel contaminata: sic enim hæc duo verba tota capiuntur.

Symbolicè, lepra hoc capite descripta fuit typus carnis Christi, flagellis et plagi dilaniata et defigata. Christus enim lepram nostram, id est, peccatum, in se luendu suscepit, unde in cruce factus est quasi leprosus. Sic enim ait Isaías e. 53, 4: *Nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum à Deo, et humiliatum*, idque primò, quia sicut leprosus toto corpore leprâ maenatus, sui horrem intentibus inicit, ita Christus toto corpore flagellis et vulneribus lividus, horrem simul et commiserationem aspiciens commovebat, ut meritò Pilatus eum Judæis proponebat, dixerit: *Ecco homo*. Secundo, leprosus habebat vestes disutas: ita milites sciderunt vestes, quin et carnem Christi. Tertio, leprosus habebat caput nudum: ita Christus nudo fuit capite, sed spinae coronato. Quartio, leprosus habebat ova vestes contectum de Christo ait Isaías. *Quasi absconditus vultus ejus*; rursum: *Quasi agnum coram tendente se omnibus et non aperte suum*. Quintò, leprosus, se leprosus et sordidus clamare debebat: Christus totus cruentus quid clama? nisi: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite* id: anterior enim pars vestis, quia teritur et trastatur, fit vestitus; interior vero, quia non tangitur, nec teritur, manet quasi nuda.

Vers. 56. — SIN AUTEM OSCURIOR FUERIT LOCUS LEPRÆ (si leprosus in domo videatur obscurari) ABREUPT ETI. Sicut Tropol. expedit homini, ut eo munere privetur, ob quod leprosa superbiæ obscurari. Unde S. Benedictus in Regula jubet, ut si monachus arte aliquâ ut officio extulit, inde avallatur, et alteri mancipetur, inquit Ridelph.

Vers. 57. — QUID SI ULTRA APPARABERIT, ETC. LEPRO VOLATILI ET YAGA (similes illi in homine, de qua v. 12), DEbet ICNE COMBI. Ex hujus loci sensu mystico Tertio, lib. de Profecia c. 21, conatur probare, mochos, qui relapsi sunt, non esse recipiendos ad pontificem; hoc enim mystice esse quod hinc dicitur, vestem si rursum in eam apparuerit lepra, esse comburendam, quia indicium est perseverantis lepræ, id

CAPUT XIV.

1. Locutusque est Dominus ad Moysen, dicens:

2. Hic est ritus leprosi, quando mundandus est: Adducetur ad sacerdotem;

3. Qui egressus de castris, cum invenerit lepram esse mundatam,

4. Precipiet ei qui purificatur, ut offerat duos passeres vivos pro se, quibus vesci licetum est, et lignum cedarinum, vermiculatumque et hyssopum,

Le Seigneur parla encore à Moïse, et lui dit:

2. Voici ce que vous observerez touchant le lépreux, lorsqu'il doit être déclaré pur: il sera mené au prêtre, aux environs du camp.

3. Et le prêtre étant sorti du camp pour l'aller trouver, lorsqu'il aura reconu que la lèpre est bien guérie,

4. Il ordonnera à celui qui doit être purifié, d'offrir pour soi deux passereaux vivants, ou autres oiseaux purs, dont il est permis de manger; du bois de cédré, de l'écarlate et de l'hysope.